

Δεκαπενταύγουστος: Μετέστης προς την ζωήν μήτηρ υπάρχουσα της ζωής...

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Η Κοίμηση της Θεοτόκου. Φορητή εικόνα του 1698, διαστάσεων 92 x 72 εκ. Ενδιαφέρουσα παραλλαγή του εικονογραφικού τύπου της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, κυρίως ως προς το συνδυασμό του χρώματος με το λευκό και το μαύρο των υποχρωματισμένων αγγέλων και της ψυχής της Θεοτόκου, πού, όπως και αλλαχού, την κρατάει συμβολικά ως βρέφος ο Χριστός. Συλλογή Μαρίνου Κοσμετάτου. Αργοστόλι Κεφαλονιάς.

(Μαΐστρος, Κοινότητα Γραμμάτων και Τεχνών)

Από το περιοδικό Βημόθυρο με ευχές για χρόνια πολλά και ελπιδοφόρα.

Δεκαπενταύγουστος: Μετέστης πρὸς τὴν ζωὴν μήτηρ ὑπάρχουσα τῆς ζωῆς...

Δεκαπενταύγουστος

Της Άννας Παπαμανώλη-Guest, Αρχαιολόγου - Εθνολόγου Πανεπιστημίου Paris I

Ο ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ δεν επιδέχεται εξήγηση ούτε συζήτηση. Υπάρχει εκεί ψηλά, στην αιωρούμενη ολοκλήρωση του καλοκαιριού, μεταξύ ουρανού και θάλασσας, ορατών και αόρατων, υπαρξιακών παλμών και συναισθηματικού φόρτου. Ακόμη κι εκείνοι που βρίσκουν στη γιορτή μοναδική ευκαιρία για απλώς περισσότερη καλοκαιρινή διασκέδαση δε μένουν ανέγγιχτοι από τη συγκινησιακή δόνηση που πλανάται στην ατμόσφαιρα.

Η σχέση με την Παναγία είναι υπόθεση προσωπική του κάθε ατόμου - αλλά και ταυτότητα θρησκευτική του κάθε τόπου. Το μαρτυρούν τα επίθετα που ονοματίζουν τις τοπικές Παναγιές, κυρίως στα νησιά του Αιγαίου: Θαλασσινή, Βουνιώτισσα, Γκρεμιώτισσα, Τουρλιανή, Καστρινή, Αρχοντοπαναγιά, Σπηλιανή, Εκατονταφυλιανή... Ονόματα που το καθένα τους δηλώνει τη βεβαιότητα της αναμφισβήτησης και προσωπικής παρουσίας της Θεομήτορος στη Σίφνο, την Ίο, τη Μύκονο, τη Σκύρο, τη Νίσυρο, την Πάρο...

Κοντά στην κάθε Παναγιά, κάποια γυναίκα έχει ορίσει τη ζωή της να τη φυλάει: η Ειρήνη, η Μαρία, η Αναστασία, η Ζαμπέτη, χιλιάδες αφανείς ιερείς συντηρούν και σώζουν τις εκκλησίες της. Σε σχέση οικεία, αποκλειστική φροντίζουν και στολίζουν την εικόνα, που έφθασε εκεί επειδή το ήθελε η Θεοτόκος, θαυματουργά, είτε την έφεραν τα κύματα, όπως στην Ίο, είτε την έβγαλε η γη από τα σπλάγχνα της, όπως στην Τήνο.

Η Παναγιά της Τήνου

Η ιστορία της εικόνας της μεγαλόχαρης της Τήνου αρχίζει πάνω σε άγρια βράχια τυλιγμένα από παγερά, πικρά σύννεφα, που τα θερίζουν δριμείς βοριάδες. Στο μοναστήρι της Κυρίας των Αγγέλων, στο Κεχροβούνι.

Εκεί, το 1822, η μοναχή Πελαγία οραματίστηκε τη Θεοτόκο να της υποδεικνύει το σημείο όπου ήταν θαμμένη η εικόνα της. Μετά από αμφιβολίες και εμπόδια, πήγαν, έσκαψαν και τη βρήκαν. Στον αγρό του Δοξαρά.

Ήταν 30 Ιανουαρίου του 1823. Ο ελληνικός λαός πάλευε μεταξύ αναγέννησης και χαμού. Η εύρεση της εικόνας του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου μέσα στη γη της Τήνου, προαιώνια κατοικία του Αίολου έπνευσε σαν ούριος άνεμος πάνω στην ταραχή της Επανάστασης. Σε καιρούς δύσκολους. Όταν, στον ξεσηκωμό του '21, οι Τηνιακοί, με επικεφαλής ελληνορθόδοξο κληρικό απάντησαν χωρίς δισταγμούς στο κάλεσμα του Τομπάζη. Όταν οι καθολικοί, σχεδόν το ένα τρίτο του πληθυσμού

του νησιού τότε, αποτραβήχτηκαν στα ενδότερα, στην περιοχή της Ξυνάρας, όπου βρισκόταν ο Τούρκος αγάς.

Η Τήνος των Λατίνων

Η ιστορία της Τήνου και της Παναγιάς της συνοψίζει την περιπέτεια του Ελληνισμού τα τελευταία χρόνια. Την Τήνο διάλεξαν και πήραν, μετά το 1204, αποκλειστική δική τους κτήση οι υποκινητές της 4ης σταυροφορίας Ενετοί, ενώ με τη συναίνεσή τους τα' άλλα νησιά αφέθηκαν να τα διαφεντέψει όποιος Λατίνος είχε αρκετά χρήματα και τη δυνατότητα να ναυλώσει και να εξοπλίσει καράβια. Έτσι, απ' το 1207 και μετά, επί τέσσερις αιώνες, οι λεγόμενοι Δούκες του Αρχιπελάγους βασίλευαν αλληλοεξοντωνόμενοι, έως ότου, στα 1537, κατακτήσει τα νησιά για λογαριασμό των Τούρκων ένας ελληνικής καταγωγής πειρατής, που ανταμείφθηκε γι' αυτό με τον τίτλο του Καπουδάν Πασά, ο Χαϊρεντίν Βαρβαρόσσα.

Στην Τήνο οι Ενετοί αμύνθηκαν, με τη βοήθεια του ελληνικού πληθυσμού και των συμπατριωτών τους από την Κρήτη, με επιτυχία. Τη νίκη τους αυτή εόρταζαν κάθε χρόνο με παρελάσεις και κανονιοβολισμούς στην περιοχή του Κεχροβουνίου, Εύλογα. Στο κέντρο του Αιγαίου η Τήνος, διευκόλυνε τον έλεγχο του κρησφύγετου των πειρατών στη Δήλο και τη Ρήνεια, και πρόσφερε εύκολη πρόσβαση στην Εύβοια, την Άνδρο, τη Μύκονο για τους Ενετούς, οι οποίοι είχαν παράλληλα στα χέρια τους και το εμπόριο της παραγωγής μεταξιού της Τήνου.

Η ενετική κατοχή, οργανωμένη με καθαρά φεουδαρχικό σύστημα, ήταν «μια κάποια λύση» για τον ελληνικό ορθόδοξο πληθυσμό, πόσο μάλλον που οι Λατίνοι αυτοί δεν προσπαθούσαν να επιβάλουν τον καθολικισμό. Όπως το παρουσιάζει σύγχρονός μας ιστορικός από την Άνω - Σύρο, «οι πιστοί της βυζαντινής παράδοσης ζούσαν την ενότητα με την Εκκλησία της Ρώμης»... Στους ναούς η λειτουργία γινόταν πρώτα στα λατινικά και ύστερα στα ελληνικά.

Η πρωτοκαθεδρία ανήκε στους καθολικούς, οι ορθόδοξοι είχαν απλά το δικαίωμα ύπαρξης. Όταν όμως πήραν τα ηνία οι πνευματικοί καθοδηγητές Ιησουίτες, η προσχώρηση στον καθολικισμό εσήμαινε βοήθεια για σπουδές και μια καλύτερη ζωή. Καθοριστικός υπήρξε ο ρόλος των ιησουϊτικών σχολών στην παιδεία. Καθηγητής στη Μονή της Τήνου ήταν ο άνθρωπος που εκπόνησε τα φραγκοχιώτικα, και τυπώθηκαν το 1763 στη Βενετία με πρόγραμμα να γράφεται η Ελληνική με λατινικό αλφάβητο.

Η σταθερή παρουσία των Ενετών στην Τήνο ως το 1715, χρησιμοποιήθηκε σαν βάση για τη διείσδυση των Ιησουϊτών στα νησιά του Αιγαίου. Ακολουθώντας νέες πολιτικές σκοπιμότητες, η Βενετία υποβοήθησε την εγκατάσταση του τάγματος

στην Τήνο, δοκιμαστικά από το 1661, μόνιμα ακίνητη περιουσία με δωρεές καθολικών έχτισαν μοναστήρια που λειτουργούν ακόμα.

Παρ' όλη, ωστόσο, την υψηλή προστασία των βασιλέων της Γαλλίας, η ζωή στον τόπο δεν ήταν πάντα εύκολη για τους «πατέρες». Σε έκθεσή του το 1686, ο πατήρ Placide de Reims είναι αποκαλυπτικός: «...αυτοί οι άνθρωποι [οι κουρσάροι] είναι μεγάλη βοήθεια για μας (...) με τις δωρεές τους και την προστασία τους (...) σε αυτόν τον τόπο, όπου έχουμε εχθρούς Τούρκους και σχισματικούς Έλληνες ιερείς (...) αν κάποιος τολμήσει να μας πειράξει το αναφέρουμε σ' όποιον Γάλλο ή Ιταλό κουρσάρο σταθμεύει στο νησί και η τιμωρία είναι τέτοια που το θυμάται σ' όλη του τη ζωή»...

Η Μεγαλόχαρη Υπέρμαχος

Η ανάταση από την προστασία της Παναγιάς άλλαξε τον ρου των πραγμάτων – έτσι όπως στα 626, όταν το όραμα της Θεοτόκου έκανε να τραπούν σε φυγή τα τουρκικά φύλα των Αβάρων που πολιορκούσαν την Κωνσταντινούπολη. «Τη Υπερμάχω Στρατηγώ» είναι από τότε πάντα «τα νικητήρια».

Όταν το 1940 οι απόγονοι των Ενετών εμπόρων Ιταλοί φασίστες τορπίλισαν και βούλιαξαν το «Έλλη» μέσα στο λιμάνι της Τήνου, που επέμεναν να θεωρούν δικό τους έδαφος, εκατοντάδες Έλληνες θα μπορούσε να είχαν χάσει τη ζωή τους. Ήταν η ώρα της κοσμοπλημμύρας του εορτασμού του Δεκαπενταύγουστου. Ώρα δοκιμασίας.

Σε κάθε νεοελληνική δοκιμασία, όπως αυτή του 1922, κύματα προσκυνητών – προσφύγων κατακλύζουν τη Μεγαλόχαρη, άλλοι με προσφορές, άλλοι γονατιστοί, όλοι με την ελπίδα.

Θαύμα της Υπερμάχου ότι οι νησιώτες του Αιγαίου, παρ' όλες τις περιπέτειες, δεν

έχασαν την ψυχή και την ταυτότητά τους. Αν τα τελευταία χρόνια το εμπόριο έχει πάρει διαστάσεις νέας κατακτητικής διαβρώσεως, είναι σύμπτωμα ευημερίας. Αν τα τελευταία χρόνια πάρα πολλοί προσκυνητές είναι Έλληνες Τσιγγάνοι είναι γιατί το θρησκευτικό τους αίσθημα είναι ιδιαίτερα βαθύ.

θα μπορούσε κανείς να ελπίζει ότι οι Άνεμοι που φωλιάζουν μέσα σε μια σπηλιά στην κορυφή της Τήνου, άνεμοι που ούτε ο Ηρακλής δεν κατάφερε να νικήσει, παρ' όλα όσα λέγονται θα συνεχίσουν να διαχέουν την προστασία της Υπέρμαχου Κυρίας των Αγγέλων πάνω στις στεριές και τα κύματα του Αιγαίου.

Σκέπη, παρηγοριά και ανάταση. Μία χιλιόχρονη σχέση εμπιστοσύνης και αφοσίωσης.

Από το αφιέρωμα Επτά Ημέρες - Αύγουστος, Καθημερινή της Κυριακής, 5 Αυγούστου 2001

Επιμέλεια: Σοφία Ντρέκου/Αέναη επΑνάσταση

Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr